

בסיעתא דשמיא

שיעורים בפרשת השבוע

שנאמרו בבית המדרש
'בית יהושע'
רחוב מנחת יצחק 2
עיה"ק ירושלים תובב"א

ע"י הרה"ג
ר' מנשה ישראל רייזמאן שליט"א
יום שלישי פרשת ויצא | ה' בסליו תשפ"ו
ניתן לשמוע בקו ישיר: 03-6171105
www.kolhalashon.com

**ניתן להאזין לשיעורים
בקול הלשון
03-6171111**

**להורדת הקונטרס
באתר קול הלשון
www.kolhalashon.com**

בעל ידי מרפא

היום יארציט הרה"ק רבי אשר אנשיל בן רבי שמואל אב"ד טשענגער זי"ע ועב"י. רבינו היה גאון מופלג בדורו, ופועל ישועות בקרב הארץ, ובעיקר בענייני רפואה, היה לו כח פלאי בידיו שהיה מניח את ידיו הקדושים על החולים והיו מתרפאים מיד בדרך נס ופלא.

גאונות מופלגת

גאונותו בפלפולא דאורייתא הייתה מופלגת ביותר, עד שגדולי הונגריה השוו את גאונותו לרבי יונתן אייבשיץ זי"ע.

למה משה עמד בקלות ראש?

כתוב בספרו הק' 'מנוחת אשר' ע"פ דברי המדרש (שמות רבה מג, א) 'וַיַּחַל מֹשֶׁה אֶת פָּנָיו ה' אֵלָיו (לב, יא), מלמד שעמד **משה בקלות ראש** כדי לבקש סלחן לישראל. ויחל לשון חולין, שלא עמד להתפלל מתוך כובד ראש אלא מתוך קלות ראש. הפלא ופלא.

שהמהרים להתפלל לא יסבלו בגללי

וביאר רבינו שבאותה שעה היה צריך ללמד סנגוריה גדולה על עם ישראל לאחר שעשו מה שעשו בפרשת כי תשא, ומסופר על הרה"ק רבי משה לייב סאסובער זי"ע שבמוצאי שבת היה נוהג להתפלל מעריב תיכף לאחר שיצאו ג' כוכבים בינוניים, וכששאלו אותו מדוע אינו ממתין עד הלילה [משמע שג' כוכבים עדיין לא לילה, כמ"ש במס' פסחים שהדבר תלוי בזמן קצוב של ד' מילין, כלומר ע"ב מינוטין. ולא כמ"ש במס' שבת שהדבר תלוי בכוכבים] והרי מנהג תלמידי בעש"ט לאחר בצאת השבת. השיבם רבי משה לייב בכהאי לישראל 'הלא ידעתי כי רבים הם מבני ישראל איש איש לדרכו יחפזו, ומתפללים ערבית מבעוד יום, וירא אנכי לנפשם שלא יסבלו עונש על ככה, ולכן גם אנכי מצמצם עם היום כדי שיאמרו בבית דין של מעלה אם זה הגבר אשר התורה והיראה תוחלתו עושה כן, ומה לנו כי נלין על שאר העם...'

הם לא הגיעו לכלא בטעות...

כך היה מנהגו של רבי משה לייב סאסובער ללמד זכות על האחרונים שבישראל, ואף היה מוסר נפשו לפדיון שבויים להוציא גנבים שישבו במאסר, ושאלו אותו למה לך להוציאם מהכלא והרי אינם יושבים שם סתם... אמר להם שהצדיקים שמוסרים נפשם להוציא נשמות מגיהנום, לא מדובר על נשמות שהגיעו לגיהנום בטעות... ואעפ"כ כתוב בזה"ק שהצדיקים מוציאים נשמות מגיהנום.

לסגר על מי שהדליק סיגריה מדי מוקדם

כך עשה רבי משה לייב, להיכנס בפירצה דחוקה - להתפלל ערבית במוצאי שבת לפני הלילה, מסתמא הוא עדיין לא עשה מלאכות, אבל הוא כבר התפלל מעריב כדי שבשמים לא יהיו טענות על מי שהדליק סיגריה מדי מוקדם, שיאמרו שרבי משה לייב כבר התפלל מעריב... וכבר ימצאו איזו שיטה ודעה שהלילה נהיה מאד מאד מוקדם. כמ"ש במס' ברכות הרבה שיטות מתי זמן ק"ש של ערבית, ויש מקום להקל לכאן ולהחמיר לכאן, לקח רבי משה לייב את צד הקולא כדי שלא להעניש ישראל.

פעולה לסלק קיטרוג

אם תראו איזה צדיק אוכל בפסח מצות מכונה [במחילה מכבודכם], דעו שיכול להיות לו מחשבה גנוזה כזאת, שצריך שיהיה צדיק אחד שאוכל מצות מכונה או שרויה, כדי לתת פתחון פה בשמים לכל אוכליהם וצדקתם תעמוד לעד. וכן מצאנו כמה צדיקים שלכל אורך חייהם הם התנהגו כחסידיא ופרישא, ואעפ"כ לפעמים היו עושים איזה ענין כדי לסלק קיטרוג מנפשות ישראל.

עכשיו בבית המדרש ואתמול בתאטרון - היכן הבושה?!

רבי משה לייב היה עושה מעשים משונים מאד כדי להציל נפש מישראל, אף לתיאטרון היה נכנס במסירות

נפש, הוא רקד שם כדי להצילם מעבירות, הפקיר את כל עולמו להציל יהודי. וכבר היה מעשה באחד מאלו הנפשות שחזר בתשובה ועזב את התאטרון, ולא עלה על דעתו שרבי משה לייב נכנס לשם רק כדי להוציאו, וכשמצא את רבי משה לייב בבית המדרש, הביט לו בתוך עיניו במבט חודר 'וכי זה לא אתה שרקדת איתי שם... איזה זיפן אתה...' על הפסוק (ירמי' טו, יט) 'ואם תוציא יקר מזלל כפי תהיה, כבר אמרו חז"ל (מדרש משלי ב, ו) 'כל מי שהוא יכול להוציא דברי תורה מזולל הרי הוא חשוב כאותו הפה שנתן דעת ותבונה'. וכמובן שלא כל אחד וכו' וכו'.

יחל מנשה - התפלל בלי מגבעת

עפ"ז ביאר הרה"ק מטשענגער דברי המדרש שמשה התפלל בקלות ראש, כדי לפעול סליחה לישראל. כי בדרך כלל עומדים להתפלל מתוך כובד ראש, משה רבינו היה בוודאי מחויב לעמוד בכובד ראש בתפילתו, שהרי הוא לפני ולפנים, כשהוא עומד להתפלל הרי הוא בשמי השמים, קל וחומר שהוא צריך להתפלל בכובד ראש. אלא שהייתה לו דאגה אחרת לגמרי, שלא יהיה קיטרוג על ישראל עד שיהמלך במסבב נרדי נתן ריחו (שיה"ש א, יב), כשהאש אוכלת עדיין בראש ההר, בקושי עברו מ' יום מיום הקהל, לכן משה נעמד להתפלל בקלות ראש, **יחל מנשה את פני ה' אלהיו**, נעמד בלי מגבעת. כדי שתהיה עליו טענה גדולה, וכי כך נעמדים להתפלל לפני השי"ת?! ומתוך הטענה על משה, כבר תבטל הטענה על בני ישראל.

פרץ פירצה - להתפלל בקלות ראש

עפ"ז ביאר פסוק בספר תהילים (קו) 'ויאמר להשמידם לולי מנשה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית. עמד בפרץ - כלומר שעשה פירצה להתפלל בקלות ראש, **יחל מנשה**, לשון **חולין**, כדי שעי"ז ישיב חמתו מהשחית, שאם כך עומד הצדיק, מה יענו אזובי הקיר ועי"ז המתיק הדין מכלל ישראל.

וכאמור שלא כל אחד יכול לרקוד בתאטרון ולנהוג בקלות ראש, רק צדיק אמת שמוסר נפשו למען כלל ישראל וכול להבין במעשים פלאיים כאלו.

מי לא דומה למי?

בתחילת פרשת תולדות עה"פ ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא ויעתר לו ה' ונתהר רבקה אשתו, פרש"י 'לו ולא לה, מלמד שאינו דומה תפילת צדיק בן צדיק לתפילת צדיק בן רשע'. והקשה הרה"ק מטשענגער זי"ע [כן כתב בנו בשמו] שלפי דקדוק הלשון היה צ"ל הפוך 'אינו דומה תפילת צדיק בן רשע לתפילת צדיק בן צדיק', שהרי כאן קיבל הקב"ה את התפילה של יצחק ויעתר לו משום שהוא צדיק בן צדיק, ותפילת צדיק בן רשע אינה דומה לו.

צדיק בן צדיק משובח רק לענין תפילה

ועוד קשה, שלפני זה הכתוב שיבח את רבקה בת בתואל הארמי מפדן ארם אחות לבן הארמי, שלמרות שאביה ואחיה רשעים ומקומה אנשי רשע, ובכל זאת היא לא למדה ממעשיהם, הרי זו מדרגה גדולה יותר מה שהיא בת רשע? ויש מחלקים בין קבלת התפילה למדרגת האדם, שכלפי קבלת התפילה יותר משובח צדיק בן צדיק, וכלפי מדרגת האדם יותר משובח צדיק בן רשע. אך הרה"ק מטשענגער לא ניחא ליה בהא.

אשה אינה חייבת בפרו ורבו

וביאר שרק איש מחויב ב'פרו ורבו' אבל אשה אינה חייבת בפרו ורבו, דאין הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה שמחייב גם האשה ב'פרו', ונקטינן שמצד עצמה אינה מחויבת אלא רק כמסייע לדבר מצוה.

גם אתרוג לא מהודר כשר לברכה

וכתב האלשיך הק' עה"פ במשלי (יא) 'בן חכם ישלח אב ובן כסיל תוגת אמו' - אמו ולא אביו, כי אמא אינה חייבת ב'פרו', ויכולה להתעקש שהיא רוצה להוליד רק בנים מוצלחים, שהרי מצד עצמה אינה מחויבת כלל, והיא מסכימה להתאמץ רק בשביל ילדים מוצלחים. אבל בן כסיל אינו תוגת אביו, כי כל בן הוא חפצא של מצוות פר"ו ולא בודקים אם הוא חכם או כסיל. משל למי שעמד ביום י"ד תשרי סמוך לשקיעת החמה ולא מצא

אלא אתרוג פשוט כשר לברכה ולא מהודר, אם אין מהודר לוקחים כשר לברכה. וכן צריך כל אחד לדעת שכל ילד שהוליד בעולם מקיים בו מצות פרו ורבו, וכלשון התנא (יבמות ב,ה) מי נשׂיש לו בן מְּלָל מְּקוֹם, פּוֹטֵר אִשָּׁת אָבִיו מן הַיָּבוּם. כי כל ילד הוא חפצא של מצוות פרו ורבו.

לכבד את האתרוג'ל כמות שהוא

זהו הנסיון של הדור שאנשים מתמודדים עם ילדים, ה' ירחם אהה! ומאיך צריך לדעת שכל ילד הוא חפצא דמצות פרו ורבו, כשם שאין לזלזל באתרוג שהוא רק 'כשר לברכה', ויברך עליו

אֲנִי קִדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתַי וְצִוֵּנוּ עַל נְטִילַת לֵוֶלֶב, וגם נִשְׁחַחְנוּ וְקִיַּמְנוּ וְהִגִּיעְנוּ לְזִמְנָהּ. למרות שאינו מוצא חן בעיניו כלל. כך כל ילד הוא חפצא של מצוה, אם הוא הדר בעיניך, מה טוב ומה נעים, ואם לאו, הרי הכל חשבונות משמים, מ"מ הוא חפצא דמצוה. בין הוא בן ובין אם הוא בת, ובין אם הוא וְלַעֲרֹב אֶל תִּנְחַן יָדְךָ (קהלת יא,ו עי' יבמות סב:). אין שום בן כְּסִיל שהוא תוֹגֵת אביו, כי אביו מחויב בפרו ורבו. אבל האמא רוצה להוליד ילדים רק בשביל שפע נחת, אם ח"ו אין לה נחת, יושבת בתוגתה. אך גם היא צריכה לדעת שהיא מסייעת למצות בעלה שהוא בן מחויב בפרו ורבו, א"כ גם בן כסיל לא מחויב להיות תוגת אמו. ועכ"פ אסור לזלזל בשום ילד שהקב"ה נתן בבית, אם כך היה רצון ה', יש לכבד את האתרוג'ל כמו שהוא.

יצחק התפלל על ילדים - לא דווקא טובים

ועפ"ז ביאר הרה"ק מטשענגער זי"ע שזהו 'אינו דומה תפילת צדיק - [על] בן צדיק', כלומר תפילת 'רבקה' שהיא פטורה מפרו ורבו, וממילא היא רוצה רק ילדים שיגרמו לה נחת, אבל יצחק שהוא מחויב להוליד בנים מכל מקום, הוא מתפלל תחילה על עצם הולדת הבנים, וזהו 'תפילת צדיק - בן רשע'. כי יצחק לא התפלל דווקא על ילדים טובים, שהיה יודע ברוה"ק שעדיין הזהמא צריכה לצאת ממנו. ולא נשא שפחה כאביו אברהם שנשא את הגר כדי שהזהמא תצא בישמעאל שלה, ואח"כ יצא יצחק בקדושת שרה. אבל כעת, יצחק עדיין צריך להוציא זהמא שנשארה כדי שיעקב יוולד בקדושה שלימה. ולכן יצחק אינו מבקש רק על בנים צדיקים. [וכמו שהארכנו בערב בשיעורי ספר איוב עה"פ הראשון אדם תולד].

אין קיטרוג על תפילה להוליד את עֵשָׂו

אינה דומה תפילת רבקה שהיא צדיקה שמתפללת דווקא על בן צדיק, לתפילת יצחק שהוא צדיק ומתפלל אפילו על בן רשע. כי על זה אין כ"כ קיטרוגים, שאין המקטרגים רוצים למנוע מלקבל את תפילת יצחק שמתפלל להוליד אפילו את עֵשָׂו. אף שנולד גם יעקב, לא חלמו שיש לו כח להתחכם בערמה על כזה עֵשָׂו.

יעקב עתיד להרוס את כל הרע

אבל רבקה אמנו ע"ה התפללה בצדק דווקא על בן צדיק בלבד, אינו דבר של מה בכך, הקליפות יודעים שיעקב עתיד להחריב את כל כוחות הרע, ולכן 'ויעתר לו ה', לו ולא לה'. ובזה מיושב הכל, כי לפני זה התורה משבחת ביותר את רבקה על כך שהיא ממשפחת רשע וממקום רשע ואעפ"כ היא כזאת צדקנית, ויש לה מדרגה מאד גדולה ע"י ריבוי הנסיונות.

ובזה מיושב סדר דברי רש"י 'אינו דומה תפילת צדיק - בן צדיק' שעל זה יש מניעות מלקבל תפילתה של רבקה על בנים צדיקים, 'לתפילת צדיק - בן רשע' תפילת של יצחק שהתפלל על בנים סתם. וכאמור שהיה זקוק אפילו לבן רשע כדי להוציא הזהמא כדי שיעקב יוולד בתכלית הקדושה, ותהא מיטתו שלימה.

למה רבקה לא ביקשה ברכה מיצחק?

ולכן כשהבנים התרוצצו בקרבה, לא ביקשה ברכה מבעלה, כי הוא עצמו גרם לכל זה, היא בכתה והתפללה דווקא על ילדים טובים, והנה היא מרגישה שבשעה שעוברת לפני בית עבודה זרה, הוא מפרנס לצאת. לכן הלכה לצדיק אמת בקצה העולם, ותלך לדרוש את ה'. ואמרו לה 'שני גוים בבטנך', כי תפילת יצחק בעלך התקבלה ולא תפילתך, ויעתר לו ה', לו ולא לה. כדי שיעקב יוולד זך ונקי, מיטתו שלימה, אל תירא עבדי יעקב.

ביום חופתו - רצה להרוג את אחיו

נותר לנו חוב מהשיעור הקודם, בביאורו של הג"מ רבי מיכאל אליעזר פארשלאגער זצוק"ל בפרשה. ונקדים תחילה לתמוה איך נלמד מוילך עשו אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל שהנושא אשה מוחלין לו על כל עונותיו (רש"י וישלח לו, ג), והרי נסמך לזה הנה עשו אחיו מתנחם לו להרגו, הרי החתן צריך לשוב בתשובה ולהתוודות כדי שימחלו לו, והרי עשו כלל לא שב בתשובה, כי בעודו ביום חופתו הוא מתנחם להרוג את אחיו.

חתן ביום חופתו צריך לחזור בתשובה?

ובאמת שרבוה"ק נחלקו בזה אם מחילת עונותיו של חתן היא דווקא כאשר שב בתשובה, אם דינו כיוה"ב, הרי אין הלכה כרבי שיוה"ב כמכפר אפילו לשאינם שבים, אלא דוקא לשבים, וא"כ גם חתן ביום חופתו צריך לשוב בתשובה. ואיך חז"ל למדו מכאן שלחתן מוחלים לו על כל עונותיו, שהרי באמת קראו לה בשמחת והכתוב שינה לקרוא לה מחלת ע"ש מחילת העונות ביום החופה, ממה נפשך אם עשו שב בתשובה איך הוא מתנחם להרוג את אחיו?

למה דוד ציווה להרוג את שמעי בן גרא?

וביאר מהרש"ק זי"ע ב'חכמת התורה' שאדרבה ואדרבה, באמת הוא שב בתשובה, ומה שאמר עשו בלבד יקרבו ימי אבל אבי ואהרנה את יעקב אחי, זה היה תוך כדי חזרתו בתשובה... כי בהפטר פ' ויחי (מלכים א, ב) מסופר שדוד ציווה לשלמה בנו 'וגם אתה ידעת את אשר עשה לי יואב בן צרויה וגו' ועשית כחכמתך ולא תורד שיבתו בשלם שאל וגו' והנה עמך שמעי בן גרא בן הימיני מבחרים והוא קללני קללה נמרצת ביום לכתי מחכים והוא ירד לקראתי היידין ואשבע לו בה' לאמר אם אמיתך בחרב, ועתה אל תנקהו כי איש חכם אתה ידעת את אשר תעשה לו והורדת את שיבתו בדם שאול'.

דוד המלך אינו ח"ו מחסל חשבונות

דוד המלך עליו השלום, מלך ישראל חי וקים, רגל רביעי שבמרכבה, בשעה ששמעי בן גרא קללו קללה נמרצת שקראו נואף ממזר רשע צורר תועבה - ר"ת נמרצת (אלשיך, שמואל ב, טז, ד"ה ויסקל), לא עשה לו מאומה אף שהיה מורד במלכות, כה יקלל - פי' ה' אמר לו קלל. דוד המלך אינו בעל 'חשבונות' ואסור להעלות על הדעת שביום אחרון הוא סוגר חשבונות. הס מלהזכיר!

להעלות את שמעי בן גרא לגן עדן

אלא שכך אמר דוד לשלמה בנו, והרי שמעי הוא רבך, ורצונך שתזכה להעלותו לגן עדן, ומכיון שע"פ דין הוא חייב מיתה, בלי קשר אלי אלא שבפועל הוא מרד במלכות, אלא שבשעת הקללה לא הגיע זמנו למות, שהרי יאיר אביו של מרדכי הצדיק עדיין לא נולד, מרדכי בן יאיר בן שמעי, ואח"כ בהגיע זמנו למות, הגיע הזמן להביאו לחלקו לעולם הבא. כי כל החייב מיתה וממיתים אותו כדת בעוה"ז, אמרו חז"ל במס' סנהדרין (ו, ב) יעפרך ה' ביום הזה, היום הזה אתה עכור ואי אתה עכור לעולם הבא. דהיינו שלמחר 'עמי במחיצתי'. ולכך דוד צוה על שלמה להרוג את שמעי. וכן את יואב בן צרויה, לא ח"ו כחיסול חשבונות, אלא אדרבה, אם בשעת הבזיון הוא שתק, ולאחר כמה שנים הוא מצוה לעשות כדת של תורה, אין בזה שום נגיעה עצמית ח"ו, בפרט לפני הסתלקותו ממש. וכמ"ש בגמ' (כריתות כח:) בריך רחמנא דשקליה ליששכר איש כפר ברקאי למטרפסיה מיניה [שילם לו] כגמולו בהאי עלמא. וכך יוכל להכנס לגן עדן.

בן נח נהרג על פחות משוה פרוטה

והנה כבר נודע מעלליו של אותו רשע עשו, איך נחפשו עשו נבעו מצפניו (עובדי' א, ו), שהוא כחזיר הפושט טלפיו ואומר כשר אני, אמר יקרבו ימי אבל אבי ואהרנה את יעקב אחי, אחיו אני באהבה גדולה איתו, ובפרט ביום חופתי שאני שב בתשובה בכל לב או לבלב, הריני כיוסף הצדיק שאמר אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אתי מצרימה וכביאור האור החיים הק' 'שאפילו בזמן המכר לא כהתה עין האחוה ממני', ולכן עשו הוסיף מלה

תמוהה וְאֶהְרָה אֶת יַעֲקֹב אָחִי, אחי דווקא. כי אני אוהב אותו אהבת נפש, וברצוני שיזכה להגיע לעולם הבא, ומכיון שבן נח נהרג על פחות משהו פרוטה, ולא ניתן להשבון (עירובין סב.), והרי גזל ממני את הברכות והם מאוד שווים בעיני שהרי בכיתי עליהם. ואם על הבכורה יש לדון בסוגיית 'תליוהו וזבין', הרי גם לקח את ברכתו ובן נח נהרג על הגזל, וכדי לרחם עליו בישיבה של מעלה אני מצפה שיקרבו ימי וכו' ואהרגנו אע"פ שאני עמו באחווה ובאהבת נפש, וכמו ששלמה הרג את שמעי בן גרא מתוך אהבת רבו לטובתו הנצחית...

פושט טלפיו ומתגאה בסימן הטהרה...

אצל שייגעץ כזה כַּעֲשׂוֹ הרשע, אין שום סתירה בין יום החופה, לבין 'תשובה שלימה', של וְאֶהְרָה אֶת יַעֲקֹב אָחִי, פשוט כדי להביאו לחיי העולם הבא, בלתי להשם לבדו... לשיזבן רחמנא מכגון דא. וכן אמרו המלאכים ליעקב בְּאֵנוּ אֶל אָחִיךָ אֶל עֲשׂוֹ וגם הִלֵּךְ לְקִרְאָתְךָ וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ בְּרַשִׁי מבואר שהמלאכים אמרו לו, אתה אמרת אָחִיךָ אך הוא אינו אחיך אלא עֲשׂוֹ הרשע. וע"פ ה"ל י"ל שֶׁעֲשׂוֹ אמר להם שמכיון שהוא אחיו ואוהבו מאד, צריך לעשות לו טובה נצחית ולהביאו לידי תיקון ובן נח נהרג על הגזל... כה דברי הגזלן והשוודד עֲשׂוֹ. כך הוא דרכו של חזיר שפושט טלפיו כאומר ראו שאני טהור, מדבר רק מענייני עולם הבא, ומשנן את ברק חרבו כדי לרצוח את אחיו ואומר לשם יחוד ומזמר 'לעשות רצונך אלקי חפצתי'. ישמרנו ה' מכגון דא.

עֲשׂוֹ תכנן לשחוט את יעקב בצווארו

עד שהתורה מגלה את האמת שעוד בבטן, הרבה לפני הברכות והבכורה הוא כבר רצה להרוג אותו, וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פְּעָמִים. ורשע זה גם כשנשקו בכל לבו מבואר במדרש (בראשית רבה וישלח עח, ט) מלמד שלא בא לנשקו אלא לנשכו, ונעשה צווארו של אבינו יעקב של שיש, וקהו שיניו של אותו רשע, ומה ת"ל ויבכו אלא זה בוכה על צווארו וזה בוכה על שיניו, ר' אבהו בשם ר' יוחנן מייתי לה מן הכא (שיה"ש ז,ה) צִוְּאָרְךָ כְּמַגְדֵּל הַשֵּׁן [כמ"ש רש"י (שמות יח, ד) על משה רבינו] והיה עֲשׂוֹ ממשש בצווארו כשוחט שבדק את הצוואר ומכין את המקום, והנה עומד ותמה האיך נעשה צווארו כשיש, וצריך להביא סכין אחר לגמרי, ובאותה שעה נעשה נס ונשקו בכל לבו.

לבסוף חושים בן דן שחט את עֲשׂוֹ בצווארו

חישב לעשות מצוה להביא את אחיו ל'תיקונו הנצחי' ונאנס ולא עשאה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, בא חושים בן דן וחתך צווארו שלו. ואם עֲשׂוֹ ידון והרי הוא יהודי ואין הקב"ה מצרף מחשבת עבירה למעשה, ומדוע הרגוהו כשרק חשב להרוג את אחיו, יאמרו לו, והרי אתה אמרת שזו מחשבת מצוה, כדוד המלך שמצוה את שלמה לקיים מצות הריגת נְסֻמֵּי, ומחשבת מצוה הקב"ה כן מצרף למעשה... נאנס ולא עשאה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה.

הבדלים בין 'חַמַּת' ל'אָפִי'

ונחזור לעיל. בשיעור הקודם דייקנו את כפל הלשון בדברי רבקה אל יעקב, וַיִּנְשְׁבֶתָ עִמּוֹ יָמִים אַחָדִים עַד אֲשֶׁר תָּשׁוּב חַמַּת אָחִיךָ. עַד נֹשֵׁב אָפִי אָחִיךָ מִמָּוֶה וְנִשְׁכַּח אֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לוֹ וְנִשְׁלַחְתִּי וְלִקְחָתִי מִשָּׁם לָמָּה אֲנִשְׁכָּל גַּם שְׂבִיכָם יוֹם אֶחָד. ולמדנו כמה חילוקים ביניהם.

למה יעקב הציע כ"כ הרבה?

והנה בפרשת תולדות רבקה אמרה ליעקב בלשון וַיִּנְשְׁבֶתָ עִמּוֹ יָמִים אַחָדִים. ובפרשת ויצא אמר יעקב ללבן אַעֲבֹדְךָ שִׁבְעַת שָׁנִים בְּרָחֵל בִּתְּךָ הַקְטָנָה וּפְרִשִׁי 'הם ימים אחדים שאמרה לו אמו וַיִּנְשְׁבֶתָ עִמּוֹ יָמִים אַחָדִים', ועצם העובדה שיעקב נתן ללבן מחיר כה גבוה של שִׁבְעַת שָׁנִים, הוא פלא בפני עצמו, שהרי במס' נדרים (כא.) מבואר שבדרך כלל אין דרכו של לוקח לפתוח במחיר גבוה, וכשהמוכר נשבע שלא ימכור בפחות משבע והלוקח נשבע שלא יקנה ביותר מחמש, שניהם מתכוונים לשש, ואין זה נדר כלל. וא"כ מדוע לא התנהל שום משא ומתן בין יעקב ללבן, שיעקב יאמר 'אעבדך שלש שנים', ולבן יאמר 'עשר שנים' ואח"כ יתפשרו על שבע שנים. למה יעקב הציע תיכף ומיד 'שבע שנים'. ועוד פלא והפלא שאם לבן שומע ז' שנים איך לא קפץ לבקש י"ג שנה. עד שיבואו לעמק השווה של עשר שנות עבודה.

למה לבן לא ביקש יותר?

לבן מלובן ברשע, רמאי מפולפל, ויעקב מעיד על עצמו 'אחיו אני ברמאות', א"כ מה קרה לשני המפולפלים הגדולים [להבדיל בין קודש לחול] שאיבדו את חושי המסחר באותה שעה? יעקב פותח במחיר כ"כ גבוה, ולבן שומע ושותק ואינו קופץ על המציאה לבקש כפול.

אלפיים חמש מאות - זה ימים אֶחָדִים?!

ולפרש"י שאלו הם הימים אֶחָדִים שאמרה לו רבקה אמו, הרי זה פלא גדול, שהרי הם כאלפיים וחמש מאות ימים ולילות, וכי זהו סך ימים אֶחָדִים?

ימים אֶחָדִים - כ"ב שנה

באחד השו"תים מלפני כמאתיים שנה מובא מעשה שהלוח אמר למלוה בשעת ההלוואה שיפרע לו את החוב תוך ימים אחדים ועדיין לא שילם לו, כי עדיין לא עברו ימים אֶחָדִים הכתובים בתורה. שהרי רבקה אמרה ימים אֶחָדִים ובסוף נעשו כ"ב שנה, והוא מבקש ללכת בדרכי אבות... צאי לך בעקבי הצאן... בעיני נחשבים כל אלו השנים כימים אחדים באהבתי את ממונך שאינני פורע לך...

ימים קטנים או שנים ארוכות

ובתרגום אונקלוס תירגם ימים אחדים (כז,מד) וַתִּתֵּיב עִמָּיה יוֹמִין זְעִירִין עַד דִּיתוּב רֹגְזָא דְאַחוּכָן. יוֹמִין זְעִירִין משמע ימים קטנים. מאן דאיהו זעיר איהו רב. עוד צ"ע שאם בעיני יעקב הם כימים אחדים וגו', הרי בעיני רבקה הם הרבה שנים ארוכות, איך רש"י אמר 'הם ימים אחדים שאמרה לו אמו'. והלא דבר הוא.

הוסיפו לו עשרים ושנים שנה

היום יארציט רבינו המהרש"א הרה"ק רבי שמואל אליעזר בן רבי יהודה זי"ע ועב"י. במסכת ב"ב (יא) מסופר 'אמרו עליו על בנימין הצדיק שהיה ממונה על קופה של צדקה פעם אחת באתה אשה לפניו בשני בצורת אמרה לו רבי פרנסני, אמר לה העבודה שאין בקופה של צדקה כלום, אמרה לו רבי אם אין אתה מפרנסני הרי אשה ושבעה בניה מתים, עמד ופרנסה משלו. לימים חלה ונטה למות אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע אתה אמרת כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא ובנימין הצדיק שהחיה אשה ושבעה בניה ימות בשנים מועטות הללו? מיד קרעו לו גזר דינו, תנא הוסיפו לו עשרים ושנים שנה על שנותיו'.

זה נחשב ימים אחדים

וכתב מהרש"א וזלה"ק 'ימות בשנים מועטות הללו מיד קרעו לו גזר דינו כו'. הצדקה היא אחד ממעבירי הגזירה כדאמרינן פ"ק דר"ה (טז:) והוסיפו לו כ"ב שנים דמצינו שהן נקראות שנים מועטות ברבקה שאמרה ליעקב וישבת עמו ימים אחדים וגו' דהיינו מועטים כפרש"י והוא נתעכב שם עד בואו לאביו כ"ב שנים וק"ל. כלומר שבהגיע זמנו של בנימין הצדיק למות, היה כתוב על הקוויטל למעלה שימות תוך ימים מועטים, אלא שמלאכי השרת עשו רעש גדול והרי הוא הציל נפשות מישראל, מה עשו בית דין של מעלה, בדקו ומצאו שיעקב אבינו פירש 'ימים אחדים' בכ"ב שנה, א"כ בנימין יוכל לחיות עוד כ"ב שנים ולא תתבטל גזירת 'ימים מועטים'.

'קים לי כפרש"י ומהרש"א'

הרי לנו שבאמת כל מלוה צריך להיזהר לא לכתוב בשטר חוב 'ימים אחדים' או 'ימים מועטים'... דלא כפירוש רש"י ומהרש"א. אלא לכתוב מספר מדויק של ימים, דאם לאו, יטען בבית דין 'קים לי כמהרש"א בסוגיית בנימין הצדיק'.

אל תגלה לאן פניך מועדות

אם לא די לנו בזה, יש עוד מהרש"א במסכת עבודה זרה (כו.) 'רב מנשה הוה אזל לבי תורתא, פגעו ביה גנבי, אמרו ליה, לאן קאזלת? אמר להן, לפומבדיתא. כי מטא לבי תורתא פריש. אמרו ליה, תלמידא דיהודה רמאה את! אמר להו, ידעיתו ליה? יהא רעוא דליהו הנהו אינשי בשמתיה. אזלו עבדו גניבתא עשרין ותרתין שנין ולא

אצלחו. כיון דחזו, אתו כולו תבעו שמתיהו, והוה בהו חד גירדנא דלא אתא לשרויה שמתיה, אכלי' אריא.

הגנבים מתלוננים שמשקרים להם...

חז"ל מלמדים אותנו שאם גנב מתלווה אליו בדרך, אל תגלה לו להיכן מחוז חפצך, אלא תאריך לו את הדרך, כמו שיעקב אבינו אמר לעשו 'עַד אֲשֶׁר אָבֹא אֶל אֲדֹנִי שְׁעִירָה' ובסוף וַיַּעֲקֹב נָסַע סִכְתָּה. כך נהג רב מנשה, כשהגנבים שאלו אותו להיכן מחוז חפצו, אמר להם לפומבדיתא הרחוקה, ולכן בינתיים הם נמנעו מלגנוב לו, שהרי הם ידעו שעד פומבדיתא יש עוד דרך של כמה לילות, אבל כשהגיעו לבי תורתא, רב מנשה פנה לשם, אמרו לו הגנבים 'בטח אתה בן ישיבה ושמעת את העצה הזאת מרבי יהודה הרמאי', [הגנבים מתלוננים שאנו משקרים..] אמר להם רב מנשה, אהה! אתם יהודים, היות וביזיתם את רבי וקראתם לו רמאי, הריני מחרים אתכם בשמתא קללה ארוך ונדוי (כמבואר במו"ק יז.). ואמנם עד אז הם הצליחו בגניבות, אבל מאז במשך עשרים ושתים שנה הם לא הצליחו לגנוב, בגלל אותה שמתא שרב מנשה החריס אותם על שביזו את רבי יהודה.

ביקשו מחילה

אחרי כ"ב שנה שהגניבות לא הצליחו, הם הבינו שזה מחמת הקפידה של רב מנשה [זה בעצמו פלא גדול, שהרי בוודאי יש עוד הרבה אנשים שהקפידו על הגניבות] ופרש"י שהגנבים באו לבקש מחילה ושרב מנשה יסיר מעליהם את החרם, וכך הוה. מלבד אחד מהם שהיה אורג במקצועו, הוא לא ביקש מחילה ואריה אכל אותו.

גם גנבים יודעים ש'ימים אחדים' זה כ"ב שנה

וכתב שם מהרש"א וזלה"ק 'אזיל עבוד גניבתא כ"ב שנין כו'. ששיעור כ"ב שנין נקראו ימים אחדים גבי רבקה שאמרה ליעקב וישבת עמו ימים אחדים והוא נתעכב שם כ"ב שנה ועל דרך זה נקראו כ"ב שנין ימים מועטין בההוא עובדא דבנימין הצדיק בפ"ק דב"ב כמ"ש שם, וע"כ הני גנבי נמי כשלא אצלחו בשנים כאלו אתו תבעו שמתיהו'. עד כדי כך נקבעה המשמעות של 'ימים אחדים' שזה כ"ב שנה. לא רק מלאכי מעלה אלא גם גנבים וגזלנים יודעים מזה. א"כ בוודאי שצריך להיזהר כשכותבים שטר הלואה...

כַּיָּמִים אֶחָדִים - בְּאַהֲבָתוֹ אֹתָהּ

וכל הענין הזה מופלא מאד, גם עצם הדבר שעשרים ושתים שנה נקראים ימים אחדים, וגם שאצל יעקב כתובה סיבה מיוחדת וַיְהִי בְּעֵינָיו כַּיָּמִים אֶחָדִים בְּאַהֲבָתוֹ אֹתָהּ, משמע שבעצם אינם בגדר ימים אחדים כלל. כן הקשה הרה"ק רבי ישכר בער מזלאטשוב זי"ע ב'מבשר צדק'.

כנסת ישראל הוא בן זוגה של שבת קודש

אומרים בשם הרבי מלובלין זי"ע עמש"כ בחז"ל (בראשית רבה בראשית יא,ח) שלשבת קודש אין בן זוג והקב"ה אמר לה שכנסת ישראל יהיה בן זוגה. ומבואר בקדמונים כי יום ראשון משודך ליום רביעי, שני לחמישי, ושלישי לשישי. כי ביום ראשון נברא האור וביום ד' נברא כלי לאותו אור, יהי מאורות ברקיע השמים. ביום שני עשה ה' חלוקת המים וביום חמישי ישרצו המים שרץ נפש חיה. וביום שלישי גילה ארץ - מקום מצב עדתו (רש"י ר"ה לא.), רוקע הארץ על המים, וביום שישי 'תוצא הארץ נפש חיה למינה'. ושבת קודש קיבלה את כנסת ישראל לבן זוג, אתה אחד ושמן אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. כי גם בני ישראל היו אחד בארץ בלי בן זוג, והקב"ה מושיב יחידים ביתה, שבת ובני ישראל לכל אחד מהם אין בן זוג ונתחברו ברצא דאחד.

א ומאמרם ז"ל שהגנב קורא להקב"ה מתוך המחתרת שיתן לו הצלחה, והקב"ה שומע תפילתו. קרי ליה ועני. וכמעשה דבתו של הרה"ק רבי מאיר'ל פרמישלאנער זי"ע שעמדה וביקשה מאביה שגם היא תזכה להיות 'פועלת ישועות', לא גרע מאותו גנב שביקש ממך פעם ברכה בתחילת השנה, שאם נגזר מלמעלה על תושב פרמישלאן איזה גניבה במשך השנה, יברכני הרבי שאותה הגניבה תעבור דרכי... א"כ גם אני מבקשת שאם נגזר משמים איזה ישועה לבני ישראל, שתעבור הישועה דרכי...

בשבע שנים יש שנה של שבתות

וביאר הרבי מלובלין זי"ע כי 'ימים' פירושו שנה, כמ"ש (כתובות נז:) עה"פ תִּשְׁבּ הַנֶּעֱרָ אֶתְנוּ יָמִים או עָשׂוֹר (בראשית כד, נה), וכן עה"פ יָמִים תִּהְיֶה גְּאֻלְתּוֹ (ויקרא כה, כט), ועוד. וא"כ 'ימים אחדים' היינו שנה של שבתות, כי שבת נקראת אחד שאין לה בן זוג מצד הימים, הרי ימים אחדים כלומר שנה של שבתות, שס"ה שבתות. והחשבון הוא ז' שנים, כי בכל שנה יש נ"ב שבתות, כפול ז' הרי שס"ד שבתות. ימים אחדים, שנה של שבתות. שנה שכולה שבת. וזש"כ ברש"י 'אעבדך שבע שנים, והן ימים אחדים'. איכא דאמרי לה בשם הרבי מלובלין זי"ע ואיכא דאמרי לה בשם ה'אורח לחיים' מזלאטשוב זי"ע.

אמנם עדיין צ"ע שבמהרש"א מצאנו פעמיים ש'ימים אחדים' בדברי חז"ל הכוונה לכ"ב שנה ולא רק ז' שנה. אפילו גנבים יודעים זאת, והרי אי אפשר לפרשו על שבתות בלבד.

איך אפשר לעזור ליעקב בבית לבן?

וביאר הג"מ רבי מיכאל אליעזר פארשלאגער זצוק"ל יסוד נפלא מאד, כי הנה רבקה ידעה היטב להיכן היא שולחת את יעקב בנה, היא הכירה היטב את מהותו של לבן. ומאידך היא יודעת ואוהבת את יעקב שהוא איש תם יושב אהלים. ומסתמא היא גם ידעה שליעקב יש כח של ערמה דקדושה, כמ"ש בגמ' (סוטה כא:) עה"פ אֲנִי חֶכְמָה נִשְׁכַּנְתִּי עֲרָמָה (משלי ח, יב) שלימוד התורה"ק נותן לאדם ערמוניות, שיוכל להתמודד עם הקליפות הקשות ביותר. ועתה כשהיא שולחת את יעקב להתמודד עם ניסיונות לא פשוטים בבית לבן, איך אפשר לעזור לו באותה שעה? כסף לא יכול לעזור, שהרי נתנו לו הרבה כסף ואליפז לקח הכל. עם נתינת כסף לא מלווים את הילד. גם קמיע עלולים לאבד, כבר היו דברים לעולמים, א"כ מה רבקה תתן ליעקב שיוכל להצליח?

יעקב אבינו אמר אֶשָּׂא עֵינִי אֶל הָהָרִים

ידועים דברי המדרש בפרשת ויצא (ב"ר סח, ב) אֶשָּׂא עֵינִי אֶל הָהָרִים מֵאֵין יָבֹא עֲזָרִי, יעקב אבינו אמר את השיר הזה לאחר שאליפז לקח לו את הכל, 'אֶשָּׂא עֵינִי אֶל הָהָרִים לְמַלְפָּנִי וְלִמְעַבְדָּנִי. מֵאֵין יָבֹא עֲזָרִי, אֲלֵיֶעָזֶר בִּשְׁעָה שֶׁהָלַךְ לְהִבְיָא אֶת רַבְּקָה מִה כְּתִיב בֵּיהּ, וַיִּקַּח הָעֶבֶד עֲשָׂרָה גְּמָלִים וּגּו', וְאֵנִי לֹא נָצָם אֶחָד וְלֹא צָמִיד אֶחָד. - איך אני הולך לשאת אשה בידיים ריקות?! אמר יעקב אין אני מאבד את הבטחון שלי בהשי"ת, אֶשָּׂא עֵינִי אֶל הָהָרִים.

הבית של לבן - עֲזָרַת נָשִׁים

ולכן יש חֲמֵשׁ עֲשָׂרָה מַעֲלֹת הַיְוִדוּת מַעֲזֵרַת יִשְׂרָאֵל לְעֲזָרַת נָשִׁים, כְּנֶגֶד חֲמֵשֶׁה עֶשְׂרֵי הַמַּעֲלֹת שֶׁבִּתְהִלָּם, שֶׁעֲלִיהֶן לְוִיִּם עֹמְדִין בְּכָלִי שִׁיר וְאוֹמְרִים נְשִׁירָה (משנה סוכה ה, ד). וביאר הרמ"ע מפאנו זי"ע שביתו של יצחק הוא עזרת ישראל, שם נולד יעקב ישראל, וביתו של לבן הוא עזרת נשים, שם נולדו רחל לאה בלהה זילפה, ויצא יעקב מבאר שבע, ירד ט"ו מדרגות מעזרת ישראל לעזרת נשים, צריך סיוע מיוחד לעבור את החתונה בשלום, ט"ו מדרגות כנגד י' של איש וה' של אשה.

סָבַל - קשה לאורך זמן

ואי' במדרש שם אֶשָּׂא עֵינִי אֶל הָהָרִים לְמַלְפָּנִי וְלִמְעַבְדָּנִי, כלומר שההורים שלו לימדו אותו מדת הבטחון.

כשאדם מתבונן בצרותיו ובכאביו ח"ו, ימצא דבר מעניין, שע"פ רוב עיקר הצער שלו הוא בגלל אורך הזמן, כי על רגע אחד של קושי הוא יכול לנשום עמוק ולקבל באהבה את המצב, ועוד רגע, ועוד רגע, הכל טוב ומושלם. אבל היצר הרע מפתהו לחשוב על אורך הזמן שהוא סובל, ועי"ז הוא מעציבו, ומכניסו למרה שחורה. וכן הוא דרך אדם כשמתלונן על צערו, 'כל כך הרבה שנים שהוא מחכה לשידוך', 'כך כל הרבה זמן שהוא סובל מפלוני או מכאב פלוני'.

ברבות הזמן - הסבל מתעצם

אבל כשאדם חי יום אחר יום, שעה אחר שעה, רגע אחר רגע, יש לו חיים טובים ומתוקים בכל מצב בחיים. יהיה מה שיהיה. כי אם עד היום השידוך לא הגיע, בוודאי שהיום השידוך יכול להגיע. ואם הרבה שנים לא זכיתי להתפלל בכוונה, בוודאי יתכן שהיום אזכה לקבל טעם בתפילה. החולשה במדת הבטחון היא מחמת שהאדם

מצרף את היום הזה ואת השעה הזאת לכל הסבל של הימים הקודמים שכבר עברו.

העבר אין - העתיד עדיין

וכן כל עיקר הדאגות שבחיי האדם אינם אלא כשהוא חושב על הימים שעדיין לא הגיעו, כי ביום הזה יש לך את מה שאתה צריך, עכ"פ בשעה זאת בוודאי יש לך כל טוב.

בשעה ארבע כבר היה חמש מאות רובל

וכמעשה הנפלא והמתוק שמנגן נעים זמירות ישראל החסיד רבי יום טוב עהרליך זצ"ל בפרק 'בטחון', שהקוזק הגיע לאיים על היהודי בשם הפריץ שאם לא ישלם את החוב עד השעה 4 ישליך אותו ואת כל בני משפחתו לבור האסורים, והבעש"ט הגיע עם תלמידיו ללמוד אצל יהודי זה מדת הבטחון, בבוקר אכלו אצלו פת שחרית והיה רגוע מאד, כשהקוזק הגיע פעם ועוד פעם, אמר לו 'יש לי עוד זמן עד השעה 4'. ואח"כ הגיע איזה סוחר וביקש לקנות ממנו כל התבואה החדשה של השנה הבאה תמורת ארבע מאות רובל, והחוב לפריץ היה חמש מאות רובל, היהודי לא הסכים למכור, הסוחר חזר וכבר הסכים לארבע מאות וחמישים, ועדיין היהודי לא הסכים, שהרי הוא צריך חמש מאות. ברגע האחרון בא הלה ושילם חמש מאות, ותיכף הגיעה השעה 4 והפריץ קיבל את כל הסכום. הכל בנחת וברוגע, במנוחת נפש הבוטח.

רגוע גם בעת מלחמה

וכן היה מעשה בדוד המלך ע"ה שלא יצא להילחם עד שהעלים התנענעו, כאשר צוהו ה', וינספו עוד פלשתיים לעלות וינטשו בעמק רפאים, וישאל דוד בה' ויאמר לא תעלה הסב אל אחריהם ובאת להם ממול בכאים, ויהי כשמעך את קול צעדה בראשי הבכאים אז תחרץ כי אז יצא ה' לפניהם להכות במחנה פלשתיים (שמואל ב, ה, כב).

העבר מחובר עם העתיד

והרי שכל עיקר דאגותיו וצערו של אדם אינו אלא ע"י חיבור הזמן, הן הצער על הזמן שעבר, והן הדאגה על הזמן שעוד לא הגיע. ולכן אינו שמח בכל הטוב הרב שיש לו בשעה זאת, כי דואג מה ילד יום, הכל מחמת שהזמנים מחוברים אצלו, העבר עם העתיד, העבר והעתיד מעיבים עליו מלשמוח בהשי"ת עכשיו, עכשיו, עכשיו.

כל יום - הוא רק יום אחד

כך רבקה דיברה אל יעקב אבינו ע"ה 'וישבת עמו ימים אחדים', אתה הולך לבית לבן הארמי, דע לך בכל יום ויום, שזה סיפור של יום אחד בלבד, יתכן שמחר אשלח ולקחתך משם. בכל יום יעקב היה קם עם התחדשות של בטחון, היום אנו חוזרים לארץ ישראל. ואפילו שהשתעבד ללבן לשבע שנות עבודה. אבל גם עבד עברי שמכר עצמו לשש שנים, האדון יכול לשחררו, אין מצות 'לעולם בהם תעבדו'. מותר לעבד עברי לבטוח בה' שהקב"ה יתן בלב אדונו לשחררו היום. או שהקב"ה יתן לו סכום גדול ויצא בגרעון כסף.

עבודה כמו של שבע שנים

ויעקב אבינו לא שיעבד את עצמו לעבוד שבע שנים, אֶעֱבֹדְךָ שְׁבַע שָׁנִים אפשר לפרש 'עבודה של שבע שנים', אם ימצא איזה אוצר של יהלומים באדמה ויתנם ללבן תמורת המשך עבודתו, ישחררו בו ביום. וכך יעקב בטח בהשי"ת בכל יום ובכל עת ובכל שעה.

לחיות כל רגע לעצמו

כך כל אדם צריך לבטוח בהשי"ת לגבי כל ענין בחיים 'היום יום ישועתי'. ועי"ז יתקצר הסבל שלו מאד מאד, מצטמק ויפה לו. כי אינו בוכה 'אהה, עכשיו צריך להיות בבית חולים שבועיים', אלא חי כל רגע ורגע את הרגע הזה. היום יום ישועתי. מדת הבטחון מסוגלת לקצר כל סבל בחיים, הכל הופך להיות 'ימים אחדים'. **ימים אחדים** אינו מספר של ימים, בר דעת יכול להפוך כ"ב שנה לימים אחדים, ושוטה בוכה יכול להפוך ג' ימים לכ"ב מאות שנה. הכל תלוי בהרגשת האדם.

כל רגע הקב"ה יכול להוציא את יוסף ממאסרו

יוסף הצדיק היה בבית האסורים עשר שנים ועוד שתי שנים, ודרשו עליו חז"ל 'אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו', היה מפזז ומכרכר ושמח בביטחונו עם ה', הנה היום אצא מכאן. כי פרעה חולם בכל יום ויום, הקב"ה היה באמת יכול לעשות בכל יום נס להוציא את יוסף מבית האסורים. גם אם השופט כותב על מישהו שישב כך וכך שנים, הכל הבל, 'הנני בידך לבד כחומר ביד היוצר'. וגם כל יושבי תבל לא יוכלו לשנות מאומה מרצון ה'.

סגולה: תחשוב שהיום אתה חוזר

כך רבקה ליוותה את יעקב אבינו בדברי בטחון בה', אתה יוצא למסע לא פשוט, הנני נותנת לך סגולה מיוחדת 'וישבת עמו ימים אחדים', בכל יום תחשוב בבטחון בה' שהיום אתה יוצא משם, לקחתיך משם ביום הזה. לאחר כ"ב שנה שואלים את יעקב 'כמה זמן היית בבית לבן', הוא משיב בחיוך ומאור פנים 'יום אחד'. כי בטחתי בהשי"ת בכל יום.

כ"ב שנות חיים היו בלבו כימים אחדים

וזש"כ מהרש"א על בנימין הצדיק, שנגזר עליו שימות בימים מועטים. אבל צדיק כזה שנותן מהקופה שלו לאלמנה וילדיה, אין זאת אלא שהוא בוטח בהשי"ת בלב שלם, ולכן באמת חי 'ימים אחדים' עוד כ"ב שנה. כי כ"ב שנות חיים היו בלבו ימים אחדים.

מחר נאמר שלום עליכם למשיח צדקנו

וכן אנחנו בגלותנו הארוכה, אלף תשע מאות וחמשים ושבע שנות גלות, איך שרדנו, משום שאנו בוטחים בכל יום שיבא, וְאֵף עַל פִּי שְׁמִימָהּ - עִם כָּל זֶה אֶחָדָה לֹא בְּכָל יוֹם שְׁיָבוֹא, כי אי אפשר לשכל אנושי לצפות כ"כ הרבה שנים על דבר אחד. אלא שאין אנו מצפים כ"כ הרבה שנים, אלא בכל יום מצפים ביום הזה, לא הבאנו הוכחות מהעבר על היום הזה, אתמול לא בא משיח, היום כן יבא משיח. ימים אחדים, ימים אחדים. היום נאמר תיקון חצות. מחר נאמר שלום עליכם למשיח צדקנו בב"א.